

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică „Ștefan Neaga”,

Dr. Perju Gheorghe

"13" octombrie 2017

Curriculumul modular

S.03.O.028 Dirijare. Studiarea partițiilor I

Specialitatea

21520 Interpretare instrumentală

Calificarea

265231 Instrumentist (studii medii)

Chișinău, 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

Panuș Aliona, grad didactic II, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Șt. Neaga”

Borodin Valentina, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Șt. Neaga”

Vizir Nona, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Șt. Neaga”

Usaciov Nicolae, grad didactic superior, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Șt. Neaga”

Aprobat de:

Consiliul metodic-științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Director

Gheorghe Perju

"13" octombrie 2017

Recenziți

1. Lozovan Victoria, grad didactic superior, CEEA Șt. Neaga.
2. Panainte Vasile, grad didactic superior, maestru în arte CEEA Șt. Neaga.

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea cursului pentru dezvoltarea profesională.....	4
III. Competențele profesionale specifice modulului	5
IV. Administrarea modulului	5
V. Unitățile de învățare	5
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare.....	7
VII. Studiu individual ghidat de profesor la Dirijare.....	7
VIII. Lucrările practice recomandate:.....	8
IX. Sugestii metodologice.....	8
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	12
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii.....	13
XII. Resursele didactice recomandate elevilor.....	14

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului: Curriculumul modular la disciplina *Dirijare. Studiarea partițiilor I* este un document normativ și obligatoriu pentru realizarea procesului de pregătire a interpreților-instrumentiști la specialitatea *Interpretare instrumentală* în învățământul profesional-tehnic postsecundar, domeniul de formare profesională Muzică și Arte teatrale, care vor efectua sub îndrumare dirijarea și conducerea colectivelor instituționale de instrumentiști: orchestra, ansamblul etc.

Scopul studierii acestui modul constă în formarea și dezvoltarea competenței profesionale specifice de a conduce (dirija) un colectiv de interpreți-instrumentiști (profesioniști sau amatori). De asemenea modulul contribuie la formarea și dezvoltarea competenței profesionale prin înțelegerea și interpretare partițiilor orchestrale în cadrul colectivelor atât ca solist-instrumentist cât și în cadrul colectivelor de instrumentiști.

Funcțiile Curriculumului. Funcțiile de bază ale Curriculumului sunt:

- act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- componenta de bază pentru elaborarea strategiei de evaluare și certificare;
- componenta fundamentală pentru elaborarea manualelor tipărite, electronice, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- profesorilor din instituțiile de învățământ profesional-tehnic post secundar în domeniul de formare profesională Muzicii și Artei Teatrale;
- autorilor de manuale și ghiduri metodologice;
- elevilor care își fac studiile la specialitatea în cauză;
- membrilor comisiilor pentru examenele de calificare.

Pentru studierea acestui modul este absolut necesară studierea prealabilă a următoarelor unități de curs:

- F.02.O.003 Solfegii (curs liceal);
- F.02.O.003 Teoria muzicii;
- S.01.O.020 Instrument muzical de bază I;
- F.02.O.011 Literatura muzicală universală;
- S.02.A.042. Studiarea pianului auxiliar;
- S.02.A.037. Studiarea instrumentelor orchestrei.

II. Motivația, utilitatea cursului pentru dezvoltarea profesională

Unitatea de curs Dirijare. Studiarea partițiilor I este modulul semestrial de specialitate în Planul de învățământ. Dirijarea este disciplina care vine să transforme cunoștințele teoretice muzicale obținute în abilități practice, precum și formarea unei gândiri muzical-critice. Sarcina de prim ordin al acestui modul este pregătirea specialiștilor calificați nu numai ca și interpreți,

ci și ca maeștri de concert (conducător de partiție). În baza cunoștințelor obținute în cadrul acestui modul se realizează o eventuală posibilitate de a continua studiile în domeniul Pedagogiei muzicale, Dirijării orchestrale sau corale.

Fiind un proces complex și dificil, unitatea de curs, îmbină în sine nu doar cunoștințe teoretice, ci și pregătire practică corespunzătoare și vine să completeze formarea profesională a tânărului interpret.

Toate acestea îi vor permite să se integreze eficient în câmpul muncii cu oportunități de rezolvare cu succes a atribuțiilor de serviciu.

În baza acestui modul elevul va fi în stare la nivel de inițiere să:

- identifice tipurile de orchestră și colective muzical-artistice;
- recunoască și îndeplinească elementele de bază a limbajului gestico-dirijoral;
- descrie un anumit material sonor;
- evalueze materialul muzical din perspectiva genului, stilului, formei muzicale și particularităților de interpretare;
- reproducă interiorizat materialul muzical studiat.

III. Competențele profesionale specifice modului

CS1. Caracterizarea funcțiilor fundamentale ale dirijorului;

CS2. Pregătirea și formarea aparatului executor de dirijare la nivel de inițiere;

CS3. Realizarea tehnicii gestico-dirijorale elementare;

CS4. Actualizarea elementelor tehnice de bază în studierii partițiilor;

CS5. Aplicarea procedeelor tehnice în realizarea tactării artistice.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Lucrul individual (ghidat de profesor)	Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
	Total	Contact direct				
		Prelegeri	Practică			
III	30	-	15	15	examen	1

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Inițierea în arta dirijorală		
UC1. Caracterizarea funcțiilor fundamentale ale dirijorului în interpretarea artistică.	1.1.Repere istorice ale dirijării. 1.2.Funcțiile dirijorului: - a anticipa; - a orienta; - a conduce; 1.3 Tipurile de colective muzicale. 1.4 Aspectele anatomio-funcționale	A1. Definirea etapelor istorice în formarea și dezvoltarea artei dirijorale. A2. Identificarea și realizarea sarcinilor dirijorului. A3. Aprecierea și catalogarea tipurilor de colective muzical-

	ale aparatului dirijoral.	artistice. A. 4. Folosirea părților componente ale aparatului dirijoral.
2. Elementele de bază ale gesticii dirijorale.		
UC2. Pregătirea și formarea aparatului executor de dirijare la nivel de inițiere.	<p>2.1 Aparatul dirijoral: gesturile, mimica. Rolul și funcțiile mâinilor.</p> <p>2.2 Gimnastica pre-tactară; Exerciții pentru încheieturile:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umărului; - cotului; - poignet-ului; - degetelor; <p>2.3. Respirația: inspirația și expirația</p> <p>2.4. Bătăia-definiție. Funcțiile bătăii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de pregătire sau anticipativă; - de tactare; - de încheiere. <p>Structura bătăii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atenționarea; - avântarea; - tendința; - punctul; - reculul. 	<p>A5. Exersarea părților componente ale mâinilor.</p> <p>A6. Antrenarea respirației abdominale.</p> <p>A7. Manipularea cu mușchiul diafragmatic.</p> <p>A8. Executarea bătăilor pe o suprafață reală.</p> <p>A9. Ilustrarea bătăii în spațiu.</p>
3. Practica gesticii dirijorale		
UC3 Realizarea tehnicii gestico-dirijorale.	<p>3.1 Elementele de bază a kinogramei mișcărilor dirijorale (poziția de echilibru, de avertizare, auftactul, tactarea propriu zisă, conturul bătăilor, impulsul, planuri de tactare, închideri).</p> <p>3.2 Măsurile simple.</p> <p>3.3 Figurile de tact fundamentale (3 și 2 timpi).</p> <p>3.4 Însușirea la nivel elementar a hașurilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> non legato; marcato; legato; staccato. 	<p>A10. Menținerea pozițiilor de echilibru în diferite planuri dinamice.</p> <p>A11. Dirijarea schemelor fundamentale de 3 și 2 timpi.</p> <p>A12. Reproducerea în spațiu a pulsației metro-ritmice în caractere diferite.</p> <p>A13. Realizarea auftakt-ului în diferite caractere.</p> <p>A14. Modificarea mâinilor în instrument artistic lizibil interpretativ.</p>
4. Descifrarea textului muzical. Studiarea partițiilor		
UC4. Actualizarea elementelor de bază a studierii partițiilor prin tehnica dirijorală	<p>4.1 Caracteristica succintă a genurilor muzicale, stilurilor componistice.</p> <p>4.2 Adnotațiile verbale a pieselor:</p> <ul style="list-style-type: none"> forma măsura tempo-ul tonalitatea structura <p>4.3 Mesajul muzical.</p>	<p>Clarificarea algoritmului de studiere a creației;</p> <p>A15. Lecturarea <i>a prima vista</i></p> <p>A16. Identificarea formei, genului și stilului muzicale.</p> <p>A17. Realizarea schemelor și caracterelor propuse în creație.</p> <p>A18. Plănuirea și sistematizarea etapelor de lucru.</p>

		A19. Rezolvarea momentelor dificile. A20. Ilustrarea demersului muzical al compozitorului.
5. Tactarea artistică		
UC5. Aplicarea procedeele tehnice în realizarea tactării artistice.	5.1 Mijloace de expresivitate muzicală: dinamica; caracterele; metro-ritmul; tempo-ul; 5.2 Auftaktul - reflectare a dinamicii, tempoului, caracterului. 5.3 Auftaktul cruzic și anacruzic. 5.4 Noțiuni de frazare, culminație, închidere.	A21. Analiza demersului muzical prin prisma procedeele tehnice. A22. Selectarea și aplicarea schemelor dirijorale conform măsurii indicate. A23. Utilizarea auftaktului cruzic și anacruzic. A24. Rezolvarea tipurilor de avântări și închideri prin intermediul auftaktului. A25. Determinarea și realizarea momentelor tehnic dificile. A26. Modelarea frazelor muzicale. A27. Redarea conceptului dramaturgic a creației în interpretarea dirijorală. A28. Obținerea rezultatului prestabilit.

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Prelegeri	Practică	
1.	<i>Inițierea în arta dirijorală și funcțiile ei</i>	4	-	2	2
2.	<i>Pregătirea aparatului dirijoral. Elementele de bază ale gesticii dirijorale</i>	7	-	4	3
3.	<i>Realizarea practică a gesticii dirijorale</i>	6	-	3	3
4.	<i>Descifrarea textului muzical. Studiarea partițiilor</i>	3	-	1	2
5.	<i>Tactarea artistică</i>	10	-	5	5
	Total	30	-	15	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor la Dirijare

Materii pentru studiu individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Inițierea în arta dirijorală.			
1.1 Componenta colectivelor muzicale (orchestrelor)	1.1 Clasificarea colectivelor muzicale	Prezentarea materialului audio.	Săptămâna 1
1.2 Aparatul dirijoral	1.2 Părțile componente ale aparatului	Demonstrare	Săptămâna 2
2. Pregătirea aparatului dirijoral. Elementele de bază ale gesticii dirijorale.			
2.1 Exercițiile de eliberare îmbinate cu trenarea respirației	2.1 Set de exerciții	Executare	Săptămâna 3

2.2 Exercițiile pentru plasticitatea încheieturilor	2.2 Set de exerciții	Testare	Săptămâna 4
2.3 Conturarea bății dirijorale	2.3 Bătaia dirijorală	Demonstrare	Săptămâna 5
3. Tehnica dirijorală: Realizarea practică a gesticii dirijorale			
3.1 Kinograma mișcărilor de dirijare: Schemele fundamentale	3.1 Tactarea schemei de 3 timpi în diferite caractere	Prezentare	Săptămâna 6, 7
3.2 Schemele fundamentale de dirijare	3.2 Tactarea schemei de 2 timpi în diferite caractere	Prezentare	Săptămâna 8
4. Descifrarea textului muzical. Studiarea partițiilor.			
4.1 Elementele de bază ale studierii partițiilor: forma, structura, măsura, tempoul, tonalitatea	4.1 Studiu de caz	Expunere	Săptămâna 9
4.2 Mesajul muzical	4.2 Momentele de depășit	Executare	Săptămâna 10
5. Interpretarea artistică			
5.1 Auftaktul în avântări și încheieri	5.1 Începuturile și sfârșiturile frazelor muzicale	Demonstrarea	Săptămâna 11, 12
5.2 Memorarea pieselor	5.2 Două piese cu caracter diferit	Prezentarea textului din memorie	Săptămâna 13
5.3 Monitorizarea performanțelor individuale	5.3 Segmentele cu complexitate sporită	Prezentarea studiului	Săptămâna 14, 15

VIII. Lucrările practice recomandate:

Lucrările practice vor fi efectuate în sălile de clasă. Tematica lucrărilor recomandate:

1. *Gimnastica pre-tactară. Exercițiile de eliberare în baza respirației abdominale;*
2. *Schemele în diferite caractere și tempo-uri cu diversificarea funcțiilor mâinilor;*
3. *Piese în stil polifonic a compozitorilor preclasici și clasici. Dansurile din suitele;*
4. *Instrumentale(I. S. Bach, G. F. Handel, W. A. Mozart etc.);*
5. *Piese cu diferit caracter în măsura de ¾ și 2/4, din culegerile pentru pian;*
6. *Piese în stil popular din repertoriul folcloric;*
7. *Prelucrări a melodiilor populare aranjate pentru pian.*

IX. Sugestii metodologice

De la început, trebuie să subliniem faptul că învățământul instrumental-individual se deosebește radical de cel teoretic-colectiv, prin faptul că lecția se realizează în clasă, în cadrul orei de curs, cu un singur elev cu un anume dat psihofizic, deci cu o anumită structură psihosomatică, care îl face o individualitate concretă.

Trebuie să fie stabilită coerența între competențele specifice disciplinei, conținuturi, activități de învățare, resurse, mijloace și tehnici de evaluare. De asemenea, în cadrul lecțiilor, profesorul va utiliza mijloace instructive de tipul: evocare; realizarea sensului; reflecție; extindere. Se recomandă o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor, conform opțiunilor metodologice ale

fiecărui cadru didactic. Profesorul va utiliza următoarele metode, procedee și tehnici de predare-învățare: explicația, conversația euristică, dialogul, exercițiul, observația, trenarea etc., precum și forme de lucru: frontal, individual și în echipă. Varietatea metodelor de predare – învățare - evaluare va asigura asimilarea mai lesne a materiei și servește ca instrument de stimulare a interesului elevilor față de disciplină și specialitate.

Reușita realizării finalităților curriculare depinde de managementul procesului didactic, corelarea de predare-învățare și evaluare, altfel, prin organizarea eficientă a procesului de instruire.

Rezolvarea ecuației profesor-elev, desfășurată pe parcursul învățământ trebuie să aibă ca rezultat crearea stilului interpretativ al artistului instrumentist. Acesta este un element complex în care se amalgamează într-un mod unic foarte multe elemente:

1. *personalitatea și caracterul:*

- procese psihice intelectuale, afective, volitive: inteligență, răbdare, atenție-concentrare, memorie, spirit de observație, imaginație, creativitate, voință de muncă orientată spre un scop;
- cultură generală;
- cultură muzicală, teoretică și practică;
- aptitudini muzicale: auz melodic, armonic, polifonic, ritmic, dinamic, simțul frazei;
- cotare fizică: conformația aparatului executor (fără deficiențe); sănătate fizică și psihică; rezistență la efort fizic și psihic.

2. *stilul de muncă:*

- organizat pe scopuri: îndepărtate (o piesă de realizat într-un interval de timp); apropiate (o sarcină de realizat într-un anumit număr de ore de studiu în ziua x);
- controlul mental al aparatului executor de dirijare: atât din punct de vedere tehnic cât și interpretativ;
- cantitatea de muncă și eficiența în studiu;
- bagaj de exerciții tehnice pentru orice problemă;
- bagaj de metode și procedee de studio: pasaj/parte/întreg, detaliu/linia mare; de la rara la repede; deformații ritmice/egalitate în pasaje; expresiv/neexpresiv;
- frazarea și reliefașarea sensului arhitectural al întregului-obiectivul principal.

3. *experiența scenică (participare la festivaluri, concursuri, examene etc.)*

Abordarea modulară schimbă în esență concepția procesului didactic și oferă posibilitatea parcurgerii treptate a conținuturilor ocupaționale de la simplu la complex în vederea unei calificări. De asemenea permite evaluarea progresului înregistrat de formabil la finele fiecărei etape de instruire. Formarea pe module asigură mobilitate și sporește șansele de încadrare și avansare profesională pe piața muncii. Predarea elementelor de conținut vor fi axate pe rezolvarea unor sarcini concrete, conținuturile fiind predate în consecutivitatea determinată de specificul situației de rezolvat.

Orientarea spre finalități de învățare direcționează procesul de instruire către un șir de rezultate scontate:

- a. *cognitive* (și-a însușit limbajul muzical dirijoral elementar; a acumulat cunoștințe din istoria și teoria muzicii);
- b. *practice* (și-a dezvoltat auzul muzical intern; și-a însușit elementele tehnicii de bază ale dirijării; se poate exprima cu ajutorul gesturilor; își poate verbaliza concepția interpretativă);
- c. *comportamental-valorice* (și-a format o atitudine personală de abordare a fenomenului muzical; și-a format spiritul critic și autocritic; poate interacționa cu colegii, profesorii și cu alți artiști în formații camerale sau orchestrale; la realizarea diferitelor proiecte).

Pentru aceasta sunt necesare respectarea unor principii de formare a competențelor ca un sistem nou de raportare, bine conturat și modern, care să poată reprezenta un sistem de reflecție pentru didactica disciplinelor de specialitate și didactica formării competențelor:

- a. *Principiul psiho-genetic al stimulării și accelerării dezvoltării stadiale a inteligenței elevilor.* Este un principiu de maxima generalitate, deoarece întregul proces educațional se realizează în acord cu o schema generală de evoluție a inteligenței și a posibilităților accelerării dezvoltării stadiale a acesteia. Evoluția inteligenței este stimulată de procese educaționale care „grăbesc” dezvoltarea acesteia, ca rezultat al unor procese educaționale activizate, cu un pronunțat caracter formativ;
- b. *Principiul învățării prin acțiune.* Acest principiu analizează relațiile dintre elementele procesului educațional: raportul dintre calitate și timp, motivația, învățarea reflexivă și altele, postulând în mod constructiv ideea că învățarea prin acțiune reprezintă o sursă semnificativă de creștere a eficienței procesului de instruire. Într-o formă simplă și pragmatic, acest principiu s-ar traduce în câmpul practicii educaționale prin predominarea dimensiunii acționare în formarea competențelor profesionale;
- c. *Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor* face ca elevul să realizeze înțelegerea materiei de învățământ și a motivelor învățării și să participe activ, angajând toate capacitățile sale creatoare în efortul propriu de însușire a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor;
- d. *Principiul sistematizării cunoștințelor*, potrivit căruia cunoștințele trebuie distribuite, predate și învățate, iar deprinderile exersate într-o ordine strict determinate deopotrivă de logica internă a științei, de logica pedagogică și de psihologia elevilor, pentru a constitui un sistem unitar de cunoștințe.

Dirijarea care vine să transforme cunoștințele teoretice muzicale obținute în abilități practice precum și formarea unei gândiri muzicale critice, completează și integrează instruirea tânărului interpret.

Triada *corectitudine-naturalitate-suplețe*, a mișcărilor brațelor, pentru formarea deprinderilor tehnice, implică ea însăși un traseu de la material – la spiritual:

- cunoașterea și executarea fizică a mișcării – *corectitudine*;
- obținerea celei mai bune forme a mișcării, *bazată pe mișcarea firească a brațelor și ținând cont de legile psiho-anatomo-fiziologice (construcția, structura și funcționarea sistemului osos, muscular, neurologic) precum și de legile fizicii, (gravitație, legea pendulului, legea elasticității) – naturalețe*;
- executarea precisă și foarte rapidă a mișcărilor, implicând ca aparat executor doar segmentele anatomice necesare unei anumite mișcări, pe principiul efort minim/efect maxim-*suplețe*.

Ceea ce trebuie de menționat neapărat aici este faptul că suplețea nu exclude forța, ea fiind o alternare rapidă între momentele de încordare și cele de relaxare, și, de asemenea trebuie de subliniat aspectul cel mai important al formării, dezvoltării și întreținerii tehnicii dirijorale, și anume, permanentul control mintal al execuției.

Pentru construirea acestui eșafodaj tehnic, este necesar ca profesorul să ghideze competent formarea deprinderilor gesticii urmând toate cele trei faze ale formării deprinderilor motrice:

- *etapa mișcărilor inutile* și a lipsei de coordonare numită și faza iradiației (excitația iradiază larg pe scoarța cerebrală): în care se ia cunoștințe de mișcările și succesiunea de mișcări necesară executării unui text muzical; acum sunt prezente multe mișcări inutile, coordonarea brațelor este deficitară, succesiunea mișcărilor se întrerupe și se consumă energie mult mai mult decât ar fi necesar;
- *etapa mișcărilor rigide*, numită faza inhibiției (la nivelul scoarței excitația s-a restrâns): mișcările și succesiunea lor sunt cunoscute, s-a format stereotipul dinamic, dar persistă mișcările inutile, încordate;
- *etapa stabilirii deprinderii*, numită și etapa stereotipului stabil: în care dispăre rigiditatea, mișcarea devine firească, rapidă și precisă, fiind realizată cu efort fizic minim și obținându-se un randament sonor maxim.

Pentru însușirea tehnicii dirijorale se impun două sarcini de prim ordin:

- formarea și deprinderea de procedee tehnice (gesturi);
- aprecierea și determinarea gesturilor pentru crearea și redarea unei expuneri muzicale.

Deprinderea constructivă a tehnicii dirijorale este strâns legată de rezistența fizică de aceea exercițiile pre-tactare și să fie executate cu o aprofundare treptată prelungind timpul alocat pentru îndeplinirea acestora de la 10 minute până la 20 minute pe zi. Gimnastica fiind interpretată cu respirație.

Din punct de vedere a expunerii materialului și în vederea asimilării mai eficiente și productive, se recomandă ca: inițial prima schemă de tactare să fie anume schema în 3 timpi în formă de triunghi dreptunghic isoscel, apoi se trece la studierea schemei dirijorale în 2 timpi.

O atenție sporită în acest semestru se acordă diferențierii culminațiilor și modificărilor agogice, iar pentru aceasta se extinde lucrul individual în scopul căpătării abilităților de distingere și categorisire a mesajului muzical.

Un rol important i se acordă respirației. Conform expresiei „Dirijorul respiră odată cu muzica”, elevul inițial este convins că pentru a căpăta autenticitate și expresie, gestul, mai ales cel de începere și încheiere, se realizează cu o inspirație pronunțată și expirație reținută sau evidențiată.

Diferențierea funcțiilor brațelor, studierea structurii mâinilor, încheieturilor, dobândirea libertății plasticității mișcărilor, precum și claritatea grafică a liniilor, toate fac parte din abilitățile și deprinderile dirijorale.

Gimnastica artistică sau balet al mâinilor, gestul dirijorului aflat, în viitor, în fața publicului este un act de stăpânire a spațiului, de proiectare a sunetului către cel mai îndepărtat auditor, fapt realizat prin cea sonoritate calitativă maximă obținută printr-un efort material dozat corespunzătoare.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Alături de procesul predare-învățare, evaluarea constituie o componentă fundamentală, care urmărește progresul elevului în domeniul instruirii muzicale la nivelul de formare a competențelor profesionale.

Evaluarea-proces didactic complex, integrat întregului proces de învățământ, asigură evidențierea cantității cunoștințelor dobândite și valoarea (nivelul, performanțele și eficiența) acestora la un moment dat, oferind soluții de perfecționare a actului de predare-învățare.

Activitățile de evaluare vor fi orientate spre motivarea elevilor și obținerea unui feed-back continuu, fapt ce va permite corectarea operativă a procesului de învățare, stimularea autoevaluării și a evaluării reciproce, evidențierea succeselor, implementarea evaluării selective sau individuale.

Scopul evaluării nu este de a obține anumite date, ci de a perfecționa procesul educativ. Inițial se va începe cu o evaluare a nivelului de cunoștințe din domeniul disciplinelor de cultură generală (solfegii, teoria muzicii, literatura muzicală citirea *a prima vista*), care va oferi posibilitatea de diagnosticare a nivelului de pregătire a elevilor pentru disciplina „Dirijare”. De asemenea, se va aplica evaluarea formativă, care se va desfășura pe tot parcursul studierii disciplinei. În scopul unei evaluări eficiente se vor utiliza metode tradiționale și de alternativă, prin probe practice, orale și scrise, în funcție de cerințele unității de competență. În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor individuale înregistrate de aceștia.

Se vor utiliza următoarele metode: *observarea sistematică* a comportamentului elevului urmărind progresul personal și *autoevaluarea*, de asemenea, lucrările practice ca audierea unor piese anumite și *adnotarea creațiilor* ce urmează să fie dirijate, vor dezvolta capacități și aptitudini de analiză și evidență, vor servi și ca mod de evaluare curentă.

În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor înregistrate de aceștia.

Pentru a permite o individualizare a evaluării și o motivare suplimentare a elevilor, sarcinile de evaluare formative, vor fi ierarhizate pe grad de dificultate și apreciată în urma fiecărei unități de conținut.

Evaluarea sumativă va fi proiectată în așa mod, încât să asigure dovezi pentru elevi, cadrele didactice și angajatori informații relevante despre achizițiile în termeni de cunoștințe și abilități în baza unor criteriilor definite explicit.

Profesorul v-a elabora sarcini prin care v-a orienta comportamentul profesional al elevului spre demonstrarea sistemului de cunoștințe și abilități. În acest scop vor fi stabiliți clar indicatorii și descriptorii de performanță al procesului și produsului realizat de elev.

Probe de evaluare a competențelor:

- efectuarea gimnasticii pre-tactare;
- aplicarea mijloacelor de expresivitate potrivite pentru redarea mesajului artistic;
- utilizarea procedeelor tehnice dirijorale în dezvoltarea discursului muzical;
- realizarea coerenței auftaktului cu tempo-ul, caracterul și dinamica.

În calitate de produse pentru măsurarea competenței se vor folosi după caz:

- adnotațiile creațiilor;
- schemele dirijorale aplicate;
- configurări metro-ritmice cu grad de dificultate sporit;
- piese cu caracter divers în măsura 3/4;
- piese cu caracter divers în măsura 2/4.

Criteriile de evaluare:

- reproducerea fidelă a textului muzical;
- gradul de perfecțiune tehnică în depășirea momentelor dificile în expunerea materialului muzical;
- productivitatea muncii și rezistența la efort fizic;
- claritatea gesticii dirijorale în raport cu mesajul muzical;
- veridicitatea interacțiunii cu colectivul (maestrul de concert).

Probe de evaluare recomandate:

- examen;
- testare.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Pentru a realiza cu succes formarea competențelor ce trebuie formate și dezvoltate în cadrul disciplinei „Dirijare” la specialitatea Interpretare instrumentală trebuie asigurat un mediu de învățare autentic, relevant și centrat pe elev.

Sala de curs va fi dotată cu mobilier școlar și să aibă condiții ergonomice adecvate în special pianul și pupitru pentru note, oglindă pentru apreciere și autoevaluare inițială, precum și

materiale didactice demonstrative, ca reprezentarea instrumentelor orchestrei etc. Sala să fie bine iluminată, cu posibilități de aerisire regulată, precum și a dispozitivului pentru audiere muzicală.

Pentru desfășurarea unei lecții eficiente este absolut necesară prezența și ajutorul maestrului de concert, care urmează prin interpretarea la pian a pieselor muzicale, să înlocuiască inițial colectivul muzical.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. Crt.	Denumirea resursei	Locul în care consultată, /accesată/ procesată	Numărul de exemplare disponibile
1.	Ion Gagim, <i>Dicționar de muzică</i> , Știința, 2008.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	7
2.	Ion Gagim, <i>Muzica-Experiențe metafizice</i> , STIINTA, 2012.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	5
3.	Pașcanu Alexandru, <i>Despre instrumentele muzicale</i> , ediția III, București, 1980.	Biblioteca Națională	4
4.	Lorausse. <i>Enciclopedia Rao. Muzica. Enciclopedia pentru tineri</i> . București, 2000.	Biblioteca personală	1
5.	Щетинин М. Н. <i>Дыхательная гимнастика</i> . Стрельниковой А. Н. <i>Метафора</i> , 2000.	Biblioteca personală	1
6.	Chiroșca D, P. Neamțu <i>Metodă de acordeon</i> . Hyperion. Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	10
7.	Dohotaru N. <i>Crestomație pentru studiul dirijării</i> . Lumina. Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	6
8.	<i>Crestomație pentru pian. Lucrări de formă amplă</i> . Ediția II. Moscova: Muzîca, 1984.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	4
9.	Musin V. <i>Tehnica de dirijare</i> . M., L., 1967.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	3
10.	Lira de aur. <i>Album de muzică clasică și contemporană</i> . Vol. 1-2, Ed. III, Moscova, 1990.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	4
11.	Belinschii P. <i>Bazele tehnicii dirijorale</i> . Moscova, 1963.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	3